

طاشينك
ارمنيجه يومی سیاسی فزته
صاحب امتیاز: هراير مامور بابه
"TACHINK"
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN
SMYRNE
Directeur - Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN
10 ՓԱՐԱ

ԴԱՇԻՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ			
	ՏԻՊ.	ՎՅՑ.	ԵՐ.
ԻԶՄԻՐ	80	40	20
ՊՕԼԻՍ ԵՒ ԳԱԽԱՌ	80	40	
ԱՐՏԱՍԱՀԱՄԱՆ	25	12	40

Ձեռագրակառ ձեռագիրք եւ չին օրուիրս

ՏԵՐՈՐԵՆ - ԵՄԲԱՆԴԱՊԵՏ
Հ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ
10 ՓԱՐԱ

ԶԱՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՅՁ

Անցեալ օր անակնկալ այցելութիւն մը ստացայ։

Անձանօթ մը, բաւական բարեմեւ, կոկիկ հագուած, ֆիւր սանկ ծուռ, լիւսկիւղ դէպի առաջ, կէս մարտական եւ կէս քաղաքացիական հովիւրով ներս կ'մտնէր գրասենեակէն եւ մինչ ապուշ ապուշ երեք կ'նայէր հարցնելու ծելով մէջ ուր է եւ ի՞նչ կուզէ, առանց հրաւերի ապաստելու կը կ'բազմէր, որպիսութիւնս կ'հարցնէր եւ յետոյ կը բացատրէր իր ինքնութիւնը...

Փաստաբան մըն էր հիւսն եւ երկարօրէն բացատրէր իր շատ ծառայելի էր հին դասեր ստանձնելու, կորուսած համարուած պահանջներ գտնելու, ի հետին նորեր սեղծելու, ընչ թէ շատ դժուար ունեցողներէ դժուար քաշելու այս կամ այն պատճառովին ալ, զոս ունեցողի չախտուողներէ՝ դիւրեւեմաբար բանի մը ոսկի փրցնելու, կը հարցնէր թէ որ եւ է գործ մը չունէ՞ր իրեն յանձնելու, որու փոխարէն ինձմէ որ եւ է վարձը չէր պահանջեր, այլ դասը շահուած ժամանակ 5000 առնելու տոկոսով ինձնաւոր...

Ապշուած իր գերագոյն աստիճանին հասած էր, աչքերս անզգալիօրէն քաշուած էին, անոնց հետ ընտանիք միասին, ծննդեան ուր կ'ընկնէր չէր զիտեր, պար մը գրասենեակի վրայ կ'ընէր, պար մը ծննդեան, պար մը գրասենեակի մէջ, անզգալաբար բաժնոյն կոնֆլիկտը կոնֆլիկտի, սիւնակէն իր օտար գրասենեակի մէջ, անոնցներէ գործի մէջ նսեցնել, եւ սկսայ պար մը խօսակցի նայել եւ պար մըն ալ աննկատ դրան կողմ, ասկից պիտի գար փրկութիւնը...

Ինքնակող փաստաբան տալիս կ'շարունակէր իր ճարտարութիւններն եւ ճարտարութիւններն շարունակելու եւ կ'ըսէր ինչի մէջ չափազանց կարեւոր գործեր ունի ծննդը եւ կ'ընէր զանազան միտք մի, միտք փոխադրելու մը կողմէն ունեցող, փոխադրութիւններ, որոնք շատ արագ մտայնութիւն մը բնականօրէն զիտեր զիտեր մէջ ծննդը, եւ մէկէն 50 հարցի ուրիշ մը 100, երրորդ մը 60, չորրորդ մը 30 եւ անպակ ըստ կարգի երեւակայական տալիքներէ կ'պահանջէր, ուրիշ մը՝ թուի մը կատուցման առիթ իր խելագարութիւն մէջ միայն գոյութիւն ունեցող գոյութեամբ բարեւոյ համար վնասուց հաստատուած պահանջներ համար բացած դրան էր, անպակ վնասուած ժողովարի մը համար՝ անվնաս նկատելով իրկին դրամ պահանջելու ճարտարութիւններն էր... Համարութիւնս կ'սկսէր հասնել, մինչդեռ մարդու կ'շարունակէր իր բացած խել մը դառնուել մէջ բանեցողութեամբ ճարտարութիւններն պարզել, վիստեր գտնելու միջոցներն ցոյց տալ, հակառակորդին նկատելու, ծանոթացնելու, զգուշացնելու վարպետութիւնները բացատրել...

Այ համարութիւնս հասած էր, ոտքի ելած էր եւ բռնադրոսիկ քաղաքակրթութեամբ մը կը հասկնէր ինքնահրաւեր համարող փաստաբանին թէ՛ որ եւ է դաս մը չունէ՞ր երեւակայելի կամ աներեւակայելի, հետեւաբար աւելորդ էր աւելի երկարել անակցութիւնը...

Ինչ կուզէր որ պատասխանէ մարդու...

— Դառն, կ'ստիպեմք զիս, գրուէ եղբի, կըրնար զգայալ, պատուով դաս պիտի բանամ ծնկի դէմ, որովհետեւ կ'ընենք զիս...

Հիմակ կ'ստիպեմ կոչնդգրին դասաւան ներկայանալու համար...

Երբէ՛ք մի ըսէր թէ՛ մարդու վնաս չէք պատճառել եւ խղճներնդ հանգիստ է, փորձանքը հանդարտ ու խաղաղ նստած ժամանակներ ալ կըրնայ գալ եւ ծնկի գտնել...

Բայց ամենէն աւելի կ'ստիպեմ եւ կ'ողորմ աւանդ վրայ, որոնք ամենի զգուշիկ արարածներու խօսքերուն կարեւորութիւնն աստիճանաբար կը հասնան թէ անխառնուած են եւ առանց զգալու թէ ըրածնին պատճառներով ինչ է կ'ընեն դաս կ'ընան պատճառներ եւ իրենց շուքին վախճող քաղաքացիներու դէմ, մոռնալով որ դասաւան վերջ կ'վերջոյ արդարութիւնը կ'ընեն եւ խօսքերս ներս օրէնքի խառնուած կ'ենեմարկէ...

Մարդ նկատուած է ըստ Ա. Եսայիանի ստեղծագործութեան գլուխ գործողը, վերջին կէտը, իսկ անուածելի հանելուկ մը, խորհրդաւոր, անբարենքի էակ մը շատ մը գիտուններու կողմէ։

Ա. Եսայիան Դարմաբանութիւնն է տիեզերական օգնականը. նա իր մէջ կը պարունակէ ամէն յատկութիւններ, նիւթական բարոյական, և հոգեկան աշխարհներու և ինչ համեմատութիւնով որ այդ իր մէջը գտնուած կարողութիւնները կը զարգացնէ նոյն համեմատութիւնով. նա աշխարհաշինական տիեզերքը կը ներկայացնէ։ Ուստի մարդ ծանօթանալու է այդ իր մէջը գտնուած յատկութիւններու և աշխատել գոհունք զարգացնելու։

Ինչ որ ըսուած է «ծանր գեղեցիկ» մարդ ինքզինքը ճանաչելով տիեզերքի օրէնքներուն հետեւած կ'ըլլայ, երբ արտաքին, փիլիսոփայական աշխարհի օրէնքները համեմատելով գործակիցին, ներքին, հոգեկան աշխարհի օրէնքներու հետ, յայտնաւորէ որ յատկութեամբ զարգացող մարդը, փիլիսոփայական օրէնքներու գոհացումով մենք չենք կրնար երջանիկ, ներդաշնակ կեանք մ'ունենալ, այսինքն լաւ և չափաւոր ուստիւն և շինանալով, իրարմտ ու հեղից ըմպելիներ չի գործածելով չէ որ գերծ պիտի ըլլանք տառապանքներէ կամ պիտի ցածքեցնենք բոլոր չարիքներէ։

Ուստի զարգացող, այլ կ'ըսենք միայն ինչ մը մը հիւսնապետութիւններէ արտաքին զարգացող, երբեք առջիկ առնել. Եթէ այդպիսի գաղափար մը տեսած եմ ձեզ այսինքն ֆիլիսոփայական օրէնքներու գոհացումը բաւական է միայն կեանքը երանելի ընելու ըմբռնութիւն, իմ դասանալին հակառակ գաղափար տեսած եմ ձեզ։

Այս օրէնքներու իրականացումը ներդաշնակ կեանքի մը պայմաններէն մէկն է. իսկ միւս պայմանը զոր միայն մարդու տրուած է և աստիճան է որ նա կրնայ զարգանալ և գերազանցել ուրիշ կենդանիներէ, ասիկա մտքի և սրտի զարգացումը ազնուացումն է։ Այս յատկութիւնն է որ խաչին վրային իրեն թշնամիներուն ներքեւ կը զրկէ, իր երջանկութիւնն ուրիշ երջանկութիւնն մէջ կը գտնէ. իր հոգեկան բարձրացումն ուրիշներու բարձրացումին մէջ կը գտնէ։

Մակարի ցաւալի է խոստովանել որ վերջին քառի մը ամսներու մարդկութեան մէջ ինք տիրանալու գաղափարին կիբը կ'իյնէ. մէկ կողմ ձգելով, մտքի սրտի ազնուութիւնը. թիզ մը հողի համար զիրար կը յօշոտեն։

Այս, պարուն «Ես» առանց բոլոր կամ ատամնաբոյժ ըլլալու կրնայ իմ ըսածին բոլոր ճշմարիտ ըլլալու հասկնալ, եթէ յիշէք Ձեր մարդկայականութիւնը և Զիզիզիզիզիզ և պիտի ցրուէք Ձեր պատրաստութիւնը։ Այդ Ձեզ ծանօթ հարկութեամբ անձնուած մասին, որոնք կ'ըսէք պիտի կեանք կը վարեն, այսինքն իրենց կազմութիւնը պէտք եղածին աւելին կամ պէտք չեղածը կ'ուտեն կը խմեն և խիթ մը անգամ չեն ունենար, այս եղբայրութեան ճշմարիտ ըլլալը չի ընդունիր սա իրկու պատճառներով։

Ա. Բնութիւնը. գիտութիւնը չի որ խաչի և խտրութիւն չընէր. կարծեմ ամառուայ «Դաշինք» թիւերէն, մէկուն մէջ էր Տէվրիին «Քիթութիւն» պատմութիւնը. ես ալ Ձեր ակնարկած անձնուած պէս պարագանք ունեցած եմ և պահ մը վարանած գիտութեան ճշմարտութեան վրայ, բայց քիչ ժամանակ վերջը. բնութեան չի սխալելու և անսխալ ըլլալը հաստատուած եմ։

Բ. Ձեր ակնարկած անձնուած եթէ անբնական կազմի տէր չեն, և իրենց կեանքը

մը մօտէն ուսումնասիրէք. պիտի տեսնէք թէ եղբայրութիւնը, իրականութիւնը ձեր ներկայացուցածին պէս չէ և իմ ըսածին ճշմարիտ ըլլալը պիտի հաստատուէ. թէ իրենց կազմութիւնը պահանջածէն աւելին կամ անօգուտ նիւթեր ներսերնին առնեն։

Ի՞նչ ինքզինքնին զանազան հիւսնապետութեանց կ'ենթարկեն և կը թշուառացնեն կեանքներին։ Անշուշտ կը նշմարէք թէ չափէն աւելի եթէ կ'ուտեն կ'ըսեն ոչ թէ ձեզի, ինչէն աւելի, որովհետեւ անքն մարդ մէկ կազմապարէ ելած չըլլալուն զանազան կազմի տէր են և իրենց կազմին համեմատ չափեր ունին. այն չափը որ իմ կազմութեան կը յարմարի ուրիշ մը համար աւելի կամ պակաս կ'ընայ ըլլալ. Ասոր համար է որ ամէն մարդ ինքզինքը պէտք է ուսումնասիրէ և ծանօթանայ ինքնիրով։

Կաթը. հաւկիթը. անբը ոմանց սնունդ կուտայ, ուրիշները անհանգիստ կ'ընեն։ Անցեալները մարդ մը կ'ըսէր թէ երկու զաւակ ունիմ. «Եկուն» երկուսը իսկ միւսին պաշտելով խիթ կուտայ լէմօն ու մանց սրտի խառնուելը կը հանգարտեցնէ, ուրիշներուն աւելի կը գրգռէ քնարեղէնը և միւս տարբեր ազդեցութիւններ ունին. զանազան անձներու վրայ։ Ուստի կերակուրներու չափէն վերջ պէտք են անոնց որակը. տեսալոր ուշադրութեամբ տեսէ։ Այն ինքնութիւնը որ մենք իբրեւ սնունդ կը գործածենք, ասոնց օգտակարութիւնը կախում ունի մեր կազմութեան և տարբերութիւն. կրկնաւոր և զարգումնէն կազմութեան, արիւնալի, աւալին, ջրային։

Տարբերութիւն. Մանկութիւն, պատանեկութիւն, երիտասարդութիւն և ծերութիւն։

Կրկնալ մը կ'ըսէր անցեալները ինչ թէ՛ Մանկութեան բնական մը միտք ոգիւրդ ըմպելի խմել պէտք է. եթէ հարուստ գերծ կ'ուզէ մնալ, Ասիկա տղայուն կ'ըմպէ պահանջ մըն է, ինչպէս ճահճատ անգղեր բնականութիւնը միտք վիճակով պէտք են գործածել ջերմէ սգաւ մնալու համար։

Արիւնաւ կազմ ունեցող անձի մը օգտակար եղած կերակուր մը ջրային անձի մը չի գար vice versa ձեռքաւոր կե. րակուր մը այնքան օգտակար չի լինիր ամառուան տաք օրերուն։ Մանուկ մը երիտասարդին երիտասարդն ալ ծերին յատկ կերակուրները եթէ ուտեն, պէտք եղած անուշը չեն կրնար առնել։ Եթէ բնական կազմի տէր անձ մը վերջին ինչեւ ուղղութիւններէ չեղի. դեղահատ ներքեւ կամ ստալի տուփը ծոցէն անպակաս ընելու է։

Բայց 60-80 օրեր ծով պահելու մասին որ գեղեցիկ լոկ ըմբռնողներուն ուղեցի իմացնել թէ մարդ կրնայ այդչափ օրեր ծով պահել առանց վնասուելու. փորձառու քիմիկներու հսկողութեան տակ եթէ տարակուսողներ գործուին, կրնան անձնուած հասցէներ տալ, որոնք երկար ժամանակներ ծով պահած են, միայն ջուր խըմելով։

Տեղ մը կը յիշէք «Այն կարծիքը ունիմ թէ՛ շատակերութիւնը երբ չափազանցութեան» — Շատակերութիւնը արդէն ինքնին միթէ չափազանցութիւն չի՞ նշանա-

կեր. իսկ եթէ Ձեր կազմին պահանջներն աւելի է և եթէ կազմին կազմին յարմար այդ անձին համար շատակերութիւն չի լինիր, այլ բաւականութիւն եթէ կըրնար ըսել. Ամէն անձ իր չափովը չափելու է։

Նաեւ կ'ըսէք թէ «Դեղից» ըմպելին, ծխախոտը, մարդու կազմին համեմատ գործածուել չի կարծեր որ գերեզմանները, շատակերներով ծխախոտներով և գինեմոլներով լեցուին։ Այն կազմութեանները որ այդպիսի արուեստական գրգռիչ նիւթերու պէտք ունենալու վիճակին մէջ գործած են. կը ցաւիմ այդ անձներու վիճակին վրայ և կը թելադրեմ որ դիմեն բժշկներու. ուղղիդ ճամբան գալու։

(Շար.) ՄԻՔԱՅԵԼ ՏԻՐԱՏՈՒԵԱՆ

ՄԱՄՈՒՐ

Քիթութիւն իրարմտ մասին կը գրէ. — Ընդհանուր պատերազմի ծագումնէն իվեր արդէն մենք ըսած ենք թէ իրարմտ դիրքը երբեք չպիտի ըլլայ ընդդէմ իր երկու գինեակցիներուն Գերմանիոյ ու Աւստրիոյ, թէեւ ան ցարդ շարունակեց իր չէզոքութիւնը բայց այսու հանդերձ «Եթէ թշուառութիւն ցոյց չի տուաւ Աւստրիոյ և կամ Գերմանիոյ դէմ, Անգլիա և Ֆրանսա չափազանց քննեցան իրարմտ առջիկ, հարկաւորաւոր խոստովանեցին որ ուղեցին զայն Սերիակը Համաձայնութեան կողմը քաշել, բայց զուր տեղ, իրարմտ խորհեցաւ երկար առնել սակայն չնորհիւ իր դիւանագէտներուն, որոնք երբեք չեն յիշեր Ֆրանսացի դիւանագէտներու, չուզեց արիւն թափել իշահ ուրիշի մը, կերակայ Ֆրանսացիք ինչպէս Ֆրանսական արիւնը, նմանապէս իտալական արիւնը և օսկոֆներու ոտքերուն առջիկ թափել տալ ուղեցին ինչպէս իրենք, իտալացեաց ալ ապուշ ու կարճամտներ կարծեցին իտալացիք ժողովներ գոմարեցին ու տմեն վտանգէ զգուշ չտեսեցան, իտալացիք իրենց Աւստրիոյ ու Գերմանիոյ հետ հաստատած գինեակցութեան օրէնքներուն համաձայն, անոնց կողմին պիտի կուռէին երբ իրենցմէ միտք դէմ պատերազմ հռչակուէր, Երբ Աւստրիա Սերիակոյ պատերազմ հռչակեց, անտարակոյս իտալական ստիպումով չէր պատերազմի մասնակցելու, բայց երբ Ռուսիա, Ֆրանսա ու Անգլիա Գերմանիոյ ու Աւստրիոյ դէմ պատերազմ հռչակեցին, իտալիա ևս ստիպուած էր պատերազմելու իր գինեակցներուն թշնամուն դէմ։

Եղբայրութեան արտաքին մասը ասիկա է բայց իտալիա, թէեւ իր գինեակցներու կողմին կուռելու յոժարակամութիւն չի յայտնեց, բայց զօրաշարժ կատարել ալ երբեք ան չի մնաց, Ուրեմն ինչ էր որ տարակուսանքի մասինց իտալիան, ըստ իրենց զայնազարին կուռելու և կամ չի կուռելու մասին, Այս հարցման կարեւորութիւնը մէջտեղն է։

Բայց չենք կրնար վճռական պատասխան մը տալ այս հարցման. Գիտութեանց ու դիւանագէտներու գործերը արտաքին երկրներէն աւելի, ներքին գաղափարներու վրայ հիմնուած են, եթէ եղբայրութիւնը արտաքին երկրներէն դատեց թերեւս քննադատութեան սատակ լարձակութեան կատարել հարկ պիտի ըլլայ, բայց երբ ներքին իրողութիւնը քննեց, հաւանական է որ այս ընթացքը կրկին ևս յօռեցած ըլլայ Գերմանիոյ ու Աւստրիոյ շահերուն, Հոս կարեւոր հարց մը կայ, արդեօք Գերմանիոյ ու Աւստրիոյ

ՊԱՏԱՍԻԱՆ «ԵՍ»

Կարդացի Դաշինքի 1603 թիւ, Հայերէն մէջ ձեր մի քանի դիտողութիւններ իմ մարդկութեան կերած կերակուրները յօշոտածիս մասին, որոնցմէ կը հասկնամ թէ գրախիտ իմաստը լաւ չէք թափանցած։ Ուստի պարտք կը հասնիմ այս յօդուածով գաղափարս աւելի պարզելու։

Ա. Բնութիւնը. գիտութիւնը չի որ խաչի և խտրութիւն չընէր. կարծեմ ամառուայ «Դաշինք» թիւերէն, մէկուն մէջ էր Տէվրիին «Քիթութիւն» պատմութիւնը. ես ալ Ձեր ակնարկած անձնուած պէս պարագանք ունեցած եմ և պահ մը վարանած գիտութեան ճշմարտութեան վրայ, բայց քիչ ժամանակ վերջը. բնութեան չի սխալելու և անսխալ ըլլալը հաստատուած եմ։

Բ. Ձեր ակնարկած անձնուած եթէ անբնական կազմի տէր չեն, և իրենց կեանքը

մը մօտէն ուսումնասիրէք. պիտի տեսնէք թէ եղբայրութիւնը, իրականութիւնը ձեր ներկայացուցածին պէս չէ և իմ ըսածին ճշմարիտ ըլլալը պիտի հաստատուէ. թէ իրենց կազմութիւնը պահանջածէն աւելին կամ անօգուտ նիւթեր ներսերնին առնեն։

Ի՞նչ ինքզինքնին զանազան հիւսնապետութեանց կ'ենթարկեն և կը թշուառացնեն կեանքներին։ Անշուշտ կը նշմարէք թէ չափէն աւելի եթէ կ'ուտեն կ'ըսեն ոչ թէ ձեզի, ինչէն աւելի, որովհետեւ անքն մարդ մէկ կազմապարէ ելած չըլլալուն զանազան կազմի տէր են և իրենց կազմին համեմատ չափեր ունին. այն չափը որ իմ կազմութեան կը յարմարի ուրիշ մը համար աւելի կամ պակաս կ'ընայ ըլլալ. Ասոր համար է որ ամէն մարդ ինքզինքը պէտք է ուսումնասիրէ և ծանօթանայ ինքնիրով։

Կաթը. հաւկիթը. անբը ոմանց սնունդ կուտայ, ուրիշները անհանգիստ կ'ընեն։ Անցեալները մարդ մը կ'ըսէր թէ երկու զաւակ ունիմ. «Եկուն» երկուսը իսկ միւսին պաշտելով խիթ կուտայ լէմօն ու մանց սրտի խառնուելը կը հանգարտեցնէ, ուրիշներուն աւելի կը գրգռէ քնարեղէնը և միւս տարբեր ազդեցութիւններ ունին. զանազան անձներու վրայ։ Ուստի կերակուրներու չափէն վերջ պէտք են անոնց որակը. տեսալոր ուշադրութեամբ տեսէ։ Այն ինքնութիւնը որ մենք իբրեւ սնունդ կը գործածենք, ասոնց օգտակարութիւնը կախում ունի մեր կազմութեան և տարբերութիւն. կրկնաւոր և զարգումնէն կազմութեան, արիւնալի, աւալին, ջրային։

Տարբերութիւն. Մանկութիւն, պատանեկութիւն, երիտասարդութիւն և ծերութիւն։

Կրկնալ մը կ'ըսէր անցեալները ինչ թէ՛ Մանկութեան բնական մը միտք ոգիւրդ ըմպելի խմել պէտք է. եթէ հարուստ գերծ կ'ուզէ մնալ, Ասիկա տղայուն կ'ըմպէ պահանջ մըն է, ինչպէս ճահճատ անգղեր բնականութիւնը միտք վիճակով պէտք են գործածել ջերմէ սգաւ մնալու համար։

Արիւնաւ կազմ ունեցող անձի մը օգտակար եղած կերակուր մը ջրային անձի մը չի գար vice versa ձեռքաւոր կե. րակուր մը այնքան օգտակար չի լինիր ամառուան տաք օրերուն։ Մանուկ մը երիտասարդին երիտասարդն ալ ծերին յատկ կերակուրները եթէ ուտեն, պէտք եղած անուշը չեն կրնար առնել։ Եթէ բնական կազմի տէր անձ մը վերջին ինչեւ ուղղութիւններէ չեղի. դեղահատ ներքեւ կամ ստալի տուփը ծոցէն անպակաս ընելու է։

Բայց 60-80 օրեր ծով պահելու մասին որ գեղեցիկ լոկ ըմբռնողներուն ուղեցի իմացնել թէ մարդ կրնայ այդչափ օրեր ծով պահել առանց վնասուելու. փորձառու քիմիկներու հսկողութեան տակ եթէ տարակուսողներ գործուին, կրնան անձնուած հասցէներ տալ, որոնք երկար ժամանակներ ծով պահած են, միայն ջուր խըմելով։

Տեղ մը կը յիշէք «Այն կարծիքը ունիմ թէ՛ շատակերութիւնը երբ չափազանցութեան» — Շատակերութիւնը արդէն ինքնին միթէ չափազանցութիւն չի՞ նշանա-

կեր. իսկ եթէ Ձեր կազմին պահանջներն աւելի է և եթէ կազմին կազմին յարմար այդ անձին համար շատակերութիւն չի լինիր, այլ բաւականութիւն եթէ կըրնար ըսել. Ամէն անձ իր չափովը չափելու է։

Նաեւ կ'ըսէք թէ «Դեղից» ըմպելին, ծխախոտը, մարդու կազմին համեմատ գործածուել չի կարծեր որ գերեզմանները, շատակերներով ծխախոտներով և գինեմոլներով լեցուին։ Այն կազմութեանները որ այդպիսի արուեստական գրգռիչ նիւթերու պէտք ունենալու վիճակին մէջ գործած են. կը ցաւիմ այդ անձներու վիճակին վրայ և կը թելադրեմ որ դիմեն բժշկներու. ուղղիդ ճամբան գալու։

(Շար.) ՄԻՔԱՅԵԼ ՏԻՐԱՏՈՒԵԱՆ

ՄԱՄՈՒՐ

Քիթութիւն իրարմտ մասին կը գրէ. — Ընդհանուր պատերազմի ծագումնէն իվեր արդէն մենք ըսած ենք թէ իրարմտ դիրքը երբեք չպիտի ըլլայ ընդդէմ իր երկու գինեակցիներուն Գերմանիոյ ու Աւստրիոյ, թէեւ ան ցարդ շարունակեց իր չէզոքութիւնը բայց այսու հանդերձ «Եթէ թշուառութիւն ցոյց չի տուաւ Աւստրիոյ և կամ Գերմանիոյ դէմ, Անգլիա և Ֆրանսա չափազանց քննեցան իրարմտ առջիկ, հարկաւորաւոր խոստովանեցին որ ուղեցին զայն Սերիակը Համաձայնութեան կողմը քաշել, բայց զուր տեղ, իրարմտ խորհեցաւ երկար առնել սակայն չնորհիւ իր դիւանագէտներուն, որոնք երբեք չեն յիշեր Ֆրանսացի դիւանագէտներու, չուզեց արիւն թափել իշահ ուրիշի մը, կերակայ Ֆրանսացիք ինչպէս Ֆրանսական արիւնը, նմանապէս իտալական արիւնը և օսկոֆներու ոտքերուն առջիկ թափել տալ ուղեցին ինչպէս իրենք, իտալացեաց ալ ապուշ ու կարճամտներ կարծեցին իտալացիք ժողովներ գոմարեցին ու տմեն վտանգէ զգուշ չտեսեցան, իտալացիք իրենց Աւստրիոյ ու Գերմանիոյ հետ հաստատած գինեակցութեան օրէնքներուն համաձայն, անոնց կողմին պիտի կուռէին երբ իրենցմէ միտք դէմ պատերազմ հռչակուէր, Երբ Աւստրիա Սերիակոյ պատերազմ հռչակեց, անտարակոյս իտալական ստիպումով չէր պատերազմի մասնակցելու, բայց երբ Ռուսիա, Ֆրանսա ու Անգլիա Գերմանիոյ ու Աւստրիոյ դէմ պատերազմ հռչակեցին,

պարտութիւնը իտալիոյ համար նպաստաւոր չէր լինար, ըլլալով հասարակական տեսակետէն իտալիոյ համար աւելի քան իտալիոյ համար։ Եւրոպայի մէջ Գերմանիոյ ու Աւստրիոյ դէմ հաստատուած հաւատարմութիւնը մը իտալիոյ համար եւ ջանքերով պիտի ըլլայ, նոյնիսկ Զինուորական պարտութեան պարագային երէց թրիքներէն իրեն հաժար ապահովուած լըլլալով քանի որ խնդիրն ներքին մասերը չենք գիտեր հետեւեալը կարելի չէ նաև ունէ մեղադրանքներ կատարել իտալիոյ հասցէին։

Պարտագրքը ու Անգլիացիք ի սկիզբէն ինչպէս Ռուսիոյն ու Պոլսիկարի մէջ ընդհանրապէս իտալիոյ մէջ ալ իր քանի թիւերը վարձելով ազդեցին հասարակի կարծիքը յեղաշրջելու և առաջին միջոցները կրցան ալ յաջողիլ, բայց ի վերջոյ համազօգու գոյացուցին իտալիացիք թէ այս ուղղութիւնը իրենց շահերուն չի համապատասխաներ, իտալական խորհրդարանի մէջ Զինակցութեան համակիր Մ. Սոնիոն կայ, Մ. Շիւրաւտի մահուամբ Մ. Սոնիոն երբ գործի անցաւ իր դիրքը պարզեց իտալիոյ բռնակցութեան իրենց պատկերացումը մէջ, Տրիպոլիոյ խնդրէն վերջ իտալիոյ դիրքը աւելի փոփոխել եղած է իտալիա զօրացած է ու թուրքիոյ զինակիցներուն հետ միասնաբար ստիպուած։ Ինչ որ ալ ըլլայ մենք իտալացիք չենք կրնար Գերմանացիներէ ու Աւստրիացիներէ զատուած տեսնել իտալիա կը լուսանք թէ իր այս չէզոքութենէ, անոն պարագային պիտի դուրս գայ բայց այս չէզոքութեան լուրջութեամբ երբեք ընդդէմ Գերմանիոյ ու Աւստրիոյ չպիտի ըլլայ։

ՕՍՄ. ԶԻՆՈՒՑ ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Այսօր, տեղւոյս Մ. Աստուածածին, Եկեղեցւոյ մէջ, յատուկ պաշտօն պատարագ մատուցուեցաւ Օսմանեան զինուոր, յաջողութեան և յաղթութեան համար։ Եկեղեցին չքնդապէս զարդարուած էր, պատարագին էր Արժ. Տ. Զգոն Բնյ, Բաժնեգնան և արարողութիւնը քաղցրալուր և ներդաշնակօրէն տեղի կունենային, զպրաց կողմէ, Նախօրք եղած հրաւերի համեմատ ժամը 9 30ին ժամանեցին Այստէնի Միւթէսարըք պէյը, Գառը Էֆէնտին, Ախզը ասքերի պինպալը պէյը, Շէշա մահմէտի և Պէշէտիյի բէյիները, Միւթէսարեաներէ՝ Արժ. Հայր Յուսէփ, Մուհաւէպէնի և Գոմիէր պէյները և այլ Զինուոր, ու պաշտօնական մարմիններ, Հիւրամիւծար պարունները զանոնք առաջ նորդեցին եկեղեցւոյ մէջ յատկապէս պատրաստուած տեղերն, Յաւարտ Մ. Պատարագի Օսմ. քաջարի նահապետ համար հոգեհանգիստ կատարուեցաւ և ժամերգութիւնը լրացան 10 30ին, որմէ յետոյ հիւրերը առաջնորդուեցան Ազգ. Թաղ. Մարտիրոսեան, ուր Աստուածատու Մեծ. Յովհաննէս էֆ. Կ. Մարեան, յուրիչ հաւ մը արտասանեց, ներկայը յարկայն ձայնակցեցան, երեք անգամ «Քատիլանիմ չոգ եաշա» ներով և անուանեցներով պատուասիրուելէ յետոյ հիւրերը մեկնեցան և ժողովուրդը ցրուեցաւ յուրեւեալ և գոհ ապագորութեան ներքեւ։

Այտըն, 22 Նոյեմ. 1914

Իրադ. Վերջին Լուրեր

Կապահովեն թէ, կառավարութեան մէջ որոշման համաձայն, Թուրքիոյ հետ պատերազմող պետութեանց հպատակները պիտի կրնան, անհրաժեշտ ձեւերով։ Թիւրքներ կատարելէ վերջ, օսմանեան հպատակութեան անցնել կանոնաւոր աղբարագործ մը ղեկմելով օսմանեան կառավարութեան։

Սոֆիան կը հեռագրեն թէ, Պուրէշի «Գաւապան» թերթին հասած հեռագրիներուն համաձայն, ռուսէն կառավարութիւնը վերջերս ռազմամթիւրքի մեծ զննման կատարած է, Միւսնոյ տեղեկութեանց համաձայն ռուսէն բանակին զօրաշարժը մօտաւորապէս կ'ըսուի։

Լոնտոնէ կը հեռագրեն թէ բորթու ղալիան հեծելազօրաց զուլում ծովային նախարարութեան պաշտօնէն պետ զօրավար Ֆէրէյա տը Բասթօր կարգուած է, Միւս կողմէ կը ծանուցանեն թէ բորթու ղալիան սպայից յանձնախումբը, որ ախիւ միւլեր Լոնտոն կը գտնուէր, Լիզպոն վերադարձած է։

Բորթու ղալիան խորհրդարանի նախագահ Մ. Մազաթո խորհրդարանին յատարարած է թէ Բորթու ղալիան բանակէն չի ալու կազմուած զօրաբանակներ Ափրիկէ պիտի զբոսնի Միւսնոյ տեղեկութեանց հեռագրիներ կը ծանուցանեն թէ վիլհելմի թերթերու զինուորական թղթակիցները կը մատնանշեն թէ Բուլղարիոյ մէջ պատեմազմի ներկայ փուլը վճռական է, Միւսնոյ հեռագրիներ ի վերջոյ կ'աւելցնեն, Ռուս սպայակոյտը լքած է գերման զաշնակիցներու գիծը ճեղքելու մասին իր կազմած առաջին յատակագիծը։

Սէլիմիէի զօրահաւաք մասնաճիւղը կը ծանուցանէ թէ, զասպիր եղողներ, պահուածներ, ու չի ներկայացողներ բացի 307է 310ի ծնունդները, կրնան զինուորութենէ գերծ մնալ, ընդհանուր ներման մասին տրուած օրէնքին հրատարակութեան թուականէն սկսեալ մինչև մէկ աւսիս պայմանաժամով միջոցին իրենց պէտէնելու վճարելով։

Ընդհանուր սպայակոյտի մէկ զեկոյցը կը ծանուցանէ թէ օսմանեան զօրախումբերը կուէնթան գրաւած են որ կը գտնուի Պաթմի արեւելեան կողմը, 20 քիլոմ. հեռու, Միւսնոյ տեղեկութեանց համաձայն կ'ըսուի թէ Պաթմի պահակազօրքերէն ռուս վաշտ մը, որ կը բաղկանայ եղբ 300 անձերէ, փորձած է դուրս ելլել օսմ. բանակին կողմէն լքուած կամուրջ մը գրաւելու համար բայց թակարդի մէջ ինկեր են մեծ կորուստներու ենթարկուելով։

Հասցէ կը հեռագրեն, Շաբաթ օր Բարլամէնթի մէջ նախին միջոցին, հանրապարական երեսփոխան Մ. Շէրզա խորհուրդ տուած է կառավարութեան չէզոքութենէ դուրս գալ որ դարձ պահ պահուած է, Մարտական այս պայքարին մասնակցելու համար Մ. Շէրզա աւելցուցած է թէ իտալիա կը հակի այն պետութեանց կողմը որոնք կը կռուին յանուն ազատութեան ու քաղաքակրթութեան, Մ. Շէրզա վերջ, ընկերակցական երեսփոխան Մ. Թիւլէ խօսք տալով պահանջած է հետեւի ու պահպանել այս միւսնոյ չէզոքութիւնները կայ պատերազմին մէջ, Զանազան երեսփոխաններու կողմէն

զինուորները մտած տուններին՝ խուզարկելու պատրուակով՝ կը կողպուէին։ Սակայն և այնպէս բոլոր անցողիները այս ազնիւ խանութիւն չափ սարսափած չէին։ Հետգնետ բազմութիւն մը կը խուսէր տեղեկութեան համար փրկուած նորաղանդի մը կամ քանի մը նորաղանդներուն բռնուիլը և թերս կախուր կամ այրուիլը։ Այս բազմութեան եկան խանութեան նաւազները, կապիտանի ղեկներ երևան եկան, իրենց խուզարկութեան մէջ զօրքերուն օգնութեան փութացող մարդեր... որոնք մինչեւ ժամանակ կը փութային տուն վերջնել ամէն ինչ որ դիւրատար էր, ամէն ինչ որ ունեւոր, կամ ծախելու յարմարութիւն ունէր... Բարտանան կը քալէ՝ գրեթէ մղուած այս մարդկային հեղեղին որ տակաւ կը բարձրանար և կը յորդէր։ Եւ այս վայրկեանին էր որ լսեց իր անունին արտասանուիլը։ Բարտանան առանց կանգ առնելու՝ մտիլ ըրաւ, իր անունը առաջին անգամը գործողութիւնը վարող սպաններէն մէկուն կողմէ արտասանուելէ յետոյ՝ արտասանուեցաւ նաև ուրիշ սպայի մը, և ապա ուրիշ շատ մը սպաններու կողմէ։

ուրիշ անտեսախօսութիւններէ յետոյ, ծոփակալ Պէթօ, օրակարգի հարցի մասին խօսած է յայտնի խորհրդարանի վրայ տեսութիւնը հանդէպ Մ. Պէթօի կողմէն առաջարկուած օրակարգը 39ի դէմ 413 ձայնով ընդունուած է։

Վիլհելմի երկնայեան հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Աւստրիացի կողմէն գրաւուած բոլոր Սերպերկաթուղւոյ գծերը քանդուած են։

Աւստր. զեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ Արուցելի սրի հարաւ - արեւմտեան կողմ մղուած ճակատամարտներու մէջ Աւստրիացիք 600 Սերպ գերիներ բռնած են, իսկ Վալիցիոյ մէջ ևս կ'ըսուի թէ մի քանի կորստներ տեղի ունեցած են թիմպարքի մօտ, որոնք Աւստրիացիներ համար միշտ յաջող անցած են։

Սերպիոյ թագաւորը նոր դահլիճին կազմութեան պաշտօնը յանձնած է Մ. Բասիլի «Թալազ»։ Կը ծանուցանէ թէ Սերպիոյ մէջ կացութիւնը խիստ տագնապալի դարձած է Սերպ բանակին, երբար կուած կ'ըստենէն վերջ և թէ Սերպերու յայտնի միայն կը կայանայ Ռուսերու կողմէն օգնութեան մը վրայ։

Հասցէ հասած վերջին հեռագրիներ կ'ըսեն թէ Բոլոնիոյ մէջ գտնուող Գերման բանակը վերջերս չոր օգնական ուժի ստացած է։

Ազգային Պաշտպան, Կեղրոնական Յանձնախումբը Օսմ. բանակին համար 500.000 ձեռք հագուստ պատրաստած է և նոյնչափ ևս պատրաստուել վրայ է։

Անգլիոյ ձորձ թագաւոր, Պելժիոյ անգլիական զինուորական ռազմադաշտի վրայ խօսակցութիւն մը ունեցած է Պերանայի վարչապետ Մ. Վիլիամսի հետ ինքնակալութեան Մ. Բուանքառէի, և տեսակցած է արտաքին քաղաքականութեան վերաբերող զանազան խնդիրներու վրայ։

«Թրիպուեա» Սերպ զինուորական զեկոյց մը կը հրատարակէ որ վեր կը հանէ մասնաւորաբար Սերպ բանակի զինացուցութիւնը, Բանակը, կ'ըսէ զեկոյցը, երկուր ժամանակ զիմադրած է իր նպատակը կատարած է և այժմ կը զբոսնուի ամրացեալ դիրքերու մէջ վերստին օգնութիւններ ստանալով։

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑՆԵՐ

Նազիլի զօրահաւաք մասնաճիւղի նախագահութիւնէն կը ծանուցուի թէ, ամեն անոնք որոնք Նազիլիի են ու իզմիր կը բնակին, 85 մինչև 306ի բոլոր ոչ խալաթ ծնունդները պատին իրենց պատկանեալ մասնաճիւղին դիմել։

Իզմիրի զօրահաւաք մասնաճիւղի նախագահ ԱՀՄԷՏ ՀԱՄՏԻ

Թշնամի թորփիլակիներուն Տիքիլիի առջև ի յայտ եկած առնե տեղւոյն 15րդ հարկահաւաքին իր պաշտօնը ձգելով Պերկամա խոյս տուած ըլլալը տեղեկութիւններէ իմացուած է։ Պատերազմական տեսանք զինուորական պատմական օրէնքի 98րդ յօդուածին համաձայն ասկէ վերջ պետական ունէ մէկ պաշտօն չի յանձնելու պայմանաւ ինչպէս հարկահաւաք ՄԷՆ մէտ էֆ. պաշտօնագրեր կ'45 օր ալ բանտարկութեան դատապարտուած է։

Զինքի տակ կոշուած իմաստասիր ընտանեաց անհմանուած ամսաթուակը թէև կանոնաւորաբար վճարուելու վրայ է, սակայն կարգ մը ընտանիքներ այս ամսաթուակին ուրիշէ վճարուելու և կամ ուր դիմելու մասին պէտք եղած տեղեկութեան զուրկ մնացած չլլալուն համար, կիմանանք թէ զժողովրդին կ'ենթարկուի կոշիւն Այսպիսիք ինչպէս նաև մուսուլման ըլլալով հանդերձ իրենց ամսաթուակ չի սահմանուած ընտանիքներ, իրենց պէտքերու հաշուարկ համար կրնան դիմել ունէ ժամանակ էլ մաքը Էփրիէի պաշտօնատան մէջ գումարեալ մասնաւոր լանձնախուճիլին։

Էմլաքը Էմրիլիէի Տնօրէն Հիւսնի

ՕՍՄ. Վիճակահանութեան 6րդ բաժնին վերջին թիւերը տեղի ունեցած է կիրակի առաւօտ, Արուստից վարժարանի սրահին մէջ ի ներկայութեան Վսեմ, Բահմի գէլի և որոշեալ լանձնախուճիլին թիւ 7794 շահած է 25000 դէկ., թիւ 2845ը շահած է 5000 դէկ., թիւ 7233 շահած է 3000 իսկ միւս շահող թիւերը պիտի տեսնուին մասնաւոր տնտրին մէջ։

ՆԵՌԱԳԻՐ

Կ. ՊՕԼԻՍ. — Դեկ. 7. — Հոռմէ կը հեռագրեն թէ Պրանսայի և Գերմանիոյ միջև սկսած է գերիներու (պաշտօնատարներ և քարտուղարներ) փոխանակութեան մը։

ՆՈՅՆ. — Ներքին գործոց նախարարութեան հասած հեռագրիներու համաձայն կ'ըսուի թէ, ցեղապետ Թէհադիս և Շէյխ Մահմուտ, հարկաւոր ռազմիկներով կամաւոր պիտի արձանագրուին սուրբ պատերազմին մասնակցելու համար։ Միւսնոյ հեռագրիներ կ'աւելցնեն թէ մեծաւոր ցոյցեր կ'ազմակերպուած են ի նպաստ պատերազմին։

ՆՈՅՆ. — Պրանսայի հիւսիսային կողմէն եկող Պրանսայի փախստականներ, Ներքին Գործոց նախարար Մ. Մալիի հետ ունեցած մէկ խօսակցութեան մը միջոցին պահանջած են, Պրանսային «Պատերազմական ներուժին» վստահար, Մ. Մալի Ռիպէրարի քաղաքական պատասխանած է թէ Պրանսա հաշտութիւն չպիտի կնքէ մինչև որ թշնամին մեր հոգէն դուրս չի դուրս։

ՆՈՅՆ. — Այս օրերը տուեալ հեռագրիները կ'ըսեն նաև թէ Պրանսայի նախարար իր քաղաքական բարեկամներուն հետ համաձայնութեան եկած է, հաշտութեան բանակցութիւններ կատարուելու երբ Գերմանիա Պելժիական հող քաշուի։

ՆՈՅՆ. — Ոստիկանութիւնը, ներքին գործոց նախարարութեան հրամային համաձայն, բոլոր թշնամի պետութեանց քահանաներուն ազգաբարձուած է, Օսմանեան երկրէն մեկնել։

ՆՈՅՆ. — Գերման սպայակոյտի երէկուան օրական տեղեկագիրը արեւելեան ռազմադաշտի մէջ գերմաններու յաջողութիւնները կը պատմէ։

ՍԻՆԵՄԱ ԱՍՏՂ

Աւստր. մարտական մարզանգր. — Վոլկար վրայ տրամ մը 3 մաս. — Ռիկա տէն կաթ կուտայ. — Զօրի պահապանները. — Էրեթի վարադուր։

զարտ երևնալու և չի վազելու համար, կըզգար որ քրտիքի խաղը կամիլներ կը հոսէին իր ճակտէն... Բայց արդէն մէկէն աւելի անդամներ գտնուած էր այս տեսակ արկածներու առջև, և գիտէր պահել յատարարը ընձայք մը և պարտիկն ղեկը մը, մինչդեռ իր սիրտը ուժգին կը բարախէր և իւրովի կըսէր։ — Հիմա ամէն ինչ լնցած է։ Ոստանան անգամ չպիտի կրնայ պատուի գիտ այս անկէ կ'ազնուենէն, եթէ սակայն աստանան հաւանք ինձով զրադիլ... Այն վայրկեանին որ ասպետը այս տարօրինակ տան կրտաք զրան քով կը հասնէր, զիմաքի մարդերը տեսան զինքը իրենց պատուհաններէն և պոռային։ — Զրուցե՛ք, Ներս մի մտնէք։ Բարտանան չի լսեց, զուրը հրեց, տեսակ մը արտագութի մէջ մտաւ, և հանդարտօրէն հրեց յետոյ դուր իր ետեւէն, ցոցց։ — Մի վախճաք, ով որ ալ ըլլաք այս տան մէջ ընտրեցե՛ք... (Շար)